

P.C. Hooftprijs

18 mei 2001, het is een datum die in de agenda van Gerrit Krol met vele uitroeptekens is aangestipt. Op die dag ontvangt hij de P.C. Hooftprijs, de meest prestigieuze literaire prijs van Nederland. Speciaal voor deze gebeurtenis brengt uitgeverij Querido een bundel op de markt met al zijn verhalen en romans die zijn ontstaan door zijn ervaringen als werknemer bij de Shell. „Vroeger werd ik altijd geassocieerd met de wiskunde. Maar de laatste jaren hoor ik steeds vaker: meneer Krol is voor de doodstraf.”

Gerrit Krol heeft een dag meegenomen. „Meestal wil ik op papier gaan, maar ik heb vaak onvoldigweg geduld hebben met het schrijven in mijn schrijfhuis, achter zijn woonhuis in Oudemolen. „En dan komt er iets, dat mij vaak zeer veel doet denken aan de man gekend die het liefst tegen mij: een dag zonder me. Dat gevoel heb ik ook meegenomen.”

Door **Jacob Moerman**

Hij had overigens al rekenaars gewonnen van de P.C. Hooftprijs. „Maar ik wilde dat op een bepaalde leeftijd moet hebben gewonnen. Die prijs in aanmerking te nemen was een merking kwam. Maar dat kwam omdat een andere schrijver hem moest krijgen.”

Welke schrijver? A. Albrecht reageert Krol. Hij noemt de schrijvers die de P.C. Hooftprijs hebben gewonnen. „Hotz, Koolhaas, de betoogje toe: „Ik hoop niet dat rijtje hoor.”

Een langdurige pauze tussen de P.C. Hooftprijs en de P.C. Hooftprijs was Krol niet vreemd. Toen bekend was geworden dat de P.C. Hooftprijs zou ontvangen, was het praatprogramma van Harro Krol zorgde na een vraag voor een stilte die meer dan tien minuten duurde. In zijn eigen omgeving zit Krol niet stil. In zijn toel, ook al is het duidelijk dat hij soms mompelt en mompelt.

Hij geeft aan dat hij zich niet laat leiden door zijn laatste roman *De vitalist*. Het is een boek van de Mexicaanse schrijver Juan Rulfo. Dat speelt zich af in een dorp waar alleen maar overleden mensen en bestaat uit flarden van verhalen. Krol heeft dat boek gelezen had. Hij wil schrijven dat zich voordoet eens in een soort dode wereld. Het zijn doden in *De vitalist* die komen met degenen die overleden zijn. Op een bepaald moment ontmoet een vrouw een vrouw ontmoeten heeft vermoord.”

Thema's

De roman *Ma* uit 1988 beschrijft de reageert naar de ningsvatbaarheid heeft gepleet spitst het meer toe de daden leven. schuld men daar K ik g

betekent de doodstraf een absoluut ijkpunt'

AE 25

prijs voor Gerrit Krol

Woensdag
25 april
2001

Schuld en boete

◀ Gerrit Krol:
„Hotz, Kool-
haas. Ik hoop
niet dat ik bin-
nenkort bij
dat rijtje
hoor.”

Gerrit Krol heeft vanaf 1960 bijna nooit een dag meegemaakt zonder te schrijven. „Meestal weet ik vooraf niet wat ik op papier ga zetten en moet ik eenvoudigweg geduld hebben”, laat hij weten in zijn schrijfhuis, achter zijn woning in het Drentse Oudemolen. „En dan komt er uiteindelijk altijd iets, dat mij vaak zeer verrast. Ik heb eens een man gekend die het liefst golfde. Hij zei een keer tegen mij: een dag zonder golfen is een verloren dag. Dat gevoel heb ik ook, maar dan met schrijven.”

Door **Jacob Moerman**

Hij had overigens al rekening gehouden met de P.C. Hooftprijs. „Maar ik weet ook wel dat je een bepaalde leeftijd moet hebben bereikt om voor die prijs in aanmerking te komen. Een jaar of vijf geleden ging het gerucht dat ik er voor in aanmerking kwam. Maar dat kon toen niet doorgaan omdat een andere schrijver die bijna doodging hem moest krijgen.”

Welke schrijver? A. Alberts? „Bijvoorbeeld”, reageert Krol. Hij noemt nog meer dode schrijvers die de P.C. Hooftprijs op het laatste moment ontvingen. „Hotz, Koolhaas.” En voegt aan zijn betoogje toe: „Ik hoop niet dat ik binnenkort bij dat rijtje hoor.”

Een langdurige pauze tussen twee zinnen is bij Krol niet vreemd. Toen een paar maanden geleden bekend was geworden dat hij dit jaar de P.C. Hooftprijs zou ontvangen, was hij te gast in het praatprogramma van Hanneke Groenteman - Krol zorgde na een vraag van de interviewster voor een stilte die meer dan een minuut duurde. In zijn eigen omgeving zit hij meer op de praats-toel, ook al is het duidelijk dat Krol een antwoord soms mompelend en moeizaam naar voren brengt.

Hij geeft aan dat hij zich voor het maken van zijn laatste roman *De vitalist* liet inspireren door een boek van de Mexicaanse schrijver Juan Rulfo. Dat speelt zich af in de onderwereld - waar alleen maar overledenen een rol spelen - en bestaat uit flarden van gesprekken. „Toen ik dat boek gelezen had, besloot ik een roman te schrijven dat zich voor een gedeelte eveneens in een soort dodenwereld afspeelt. De doden in *De vitalist* proberen in gesprek te komen met degenen die nog in leven zijn. Op een bepaald moment laat ik mijn hoofdfiguur door een straat lopen en de vrouw ontmoeten die hij jaren eerder heeft vermoord.”

Thema's

De roman *Maurits en de feiten* uit 1988 beschrijft hoe de omgeving reageert nadat een niet toerekeningsvatbare jongen een moord heeft gepleegd. Ook in *De vitalist* spits het verhaal zich steeds meer toe op de vraag hoe en of de dader verder zou moeten leven. Misdaad en straf, schuld en boete - waar komen die thema's vandaan?

Krol: „Dat heeft denk ik te maken met mijn gevoel voor evenwicht. Als iemand kwaad heeft aange-

richt, moet hij ervoor gestraft worden. Het kwaad moet als het ware worden hersteld. En om die reden moet de schuld worden afgelost.”

Alsof Krol het probleem op een wiskundige manier benadert. „Ik vind dat dergelijke vraagstukken dan ook veel wiskundigs in zich hebben. Daar heb ik ook de nadruk op gelegd in mijn essay *Voor wie kwaad wil*. Ik vind nu eenmaal dat een schuld moet worden betaald.”

Maar bij het probleem van de doodstraf komen toch veel meer aspecten om de hoek kijken? „Natuurlijk, maar ik vind dat er een soort taboe heerst rond dat onderwerp. Voor mij betekent de doodstraf een bijzonder en absoluut ijkpunt. Wat betekent dat precies, iemand anders doden? Er zijn situaties waarin je als het ware het recht hebt om iemand anders dood te maken. Iemand die wordt bedreigd, kan dat recht hebben. Maar mag je iemand een paar minuten nadat je werd bedreigd nog doden? Hoeveel seconden moeten er precies zijn tussen het moment van de bedreiging en het moment dat het recht in werking is? Zo'n vraag interesseert mij en leent zich ook heel mooi voor het maken van een grafiekje.”

Het zijn dergelijke grafiekjes waardoor sommige andere romans van zijn hand worden gekleurd. Gerrit Krol heeft een imposant oeuvre opgebouwd, en dat is misschien wel opvallend - hij schreef zijn boeken bijna altijd naast zijn andere werkzaamheden. Hij werd geboren op 1 augustus 1934 in Groningen, doorliep het gymnasium en studeerde vervolgens MO Wiskunde. Tijdens zijn studie kwam hij in 1957 in dienst bij het Shell-laboratorium in Amsterdam. Voor zijn werk verbleef hij vaak in het buitenland, waar hij tevens inspiratie opdeed voor een aantal van zijn romans. „Ik ben niet iemand die handenwrijvend op reis gaat. Maar het was niet voor niets dat ik bij Shell ben gaan werken. Ik zag al meteen in dat ik door dat werk zo nu en dan in het buitenland moest zijn. En als een ander mij niet stuurt, dan gebeurt er niks. Dan blijf ik eigenlijk liever thuis.”

In zijn meeste romans beschrijft Krol een verhaal niet lineair, maar bouwt hij zijn vertelling op door middel van verschillende stukjes proza die op de een of andere manier in elkaar kunnen worden gepast. Een van zijn belangrijkste boeken is *Het gemillimeterde hoofd* uit 1967, waarin destijds sprake was van een voor Nederlandse begrippen totaal nieuwe vorm.

„Toen ik dat boek schreef, woonde ik in Venezuela en had ik een groot gevoel van vrijheid. Ik was vaak in de stemming om van alles aan te pakken. Als ik in Amsterdam was gebleven, had ik nooit het lef gehad om *Het gemillimeterde hoofd* op die manier te schrijven. Maar denk nu niet dat ik door mijn ervaringen in het buitenland destijds als een soort reisjournalist te werk ben gegaan. Ik heb veel indrukken opgeslagen en pas veel later verwerkt. Soms duurde het tien jaar voordat ik de eerste regel op papier zette. Ik had dan soms last van gedachten die zich als het ware aan mij opdrongen. En die moest ik kwijt door middel van het schrijven.”

„Pas als ik een boek heb voltooid, kan ik een ervaring loslaten. De meeste van mijn romans zijn goddank af. Maar sommige boeken zijn aan mij blijven knagen. Om die reden heb ik eerder een roman opnieuw bewerkt en ben ik nu met *De laatste winter* bezig. Als de drukte rond de P.C. Hooftprijs straks voorbij is, ga ik die novelle herschrijven. Daar heb ik nu al zin in.”

De boeken van Gerrit Krol zijn verschenen bij uitgeverij Querido in Amsterdam.

◀ Gerrit Krol:
„Hotz, Kool-
haas. Ik hoop
niet dat ik bin-
nenkort bij
dat rijtje
hoor.”

Foto: Harry Tielman

Gerrit Krol heeft vanaf 1960 bijna nooit een dag meegemaakt zonder te schrijven. „Meestal weet ik vooraf niet wat op papier ga zetten en moet ik een geduld hebben”, laat hij weten in zijn achter zijn woning in het Drentse. „En dan komt er uiteindelijk altijd vaak zeer verrast. Ik heb eens een die het liefst golfde. Hij zei een keer en dag zonder golfen is een verloren doel heb ik ook, maar dan met schrij-

Moerman

igens al rekening gehouden met de prijs. „Maar ik weet ook wel dat je een leeftijd moet hebben bereikt om voor een aanmerking te komen. Een jaar of vijf g het gerucht dat ik er voor in aan- am. Maar dat kon toen niet doorgaan andere schrijver die bijna doodging krijgen.”

rijver? A. Alberts? „Bijvoorbeeld”, ol. Hij noemt nog meer dode schrij- C. Hooftprijs op het laatste moment „Hotz, Koolhaas.” En voegt aan zijn : „Ik hoop niet dat ik binnenkort bij or.”

grige pauze tussen twee zinnen is bij emd. Toen een paar maanden gele- was geworden dat hij dit jaar de P.C. ou ontvangen, was hij te gast in het mma van Hanneke Groenteman - na een vraag van de interviewster te die meer dan een minuut duurde. omgeving zit hij meer op de praats- het duidelijk dat Krol een antwoord pelend en moeizaam naar voren

an dat hij zich voor het maken van roman *De vitalist* liet inspireren door van de Mexicaanse schrijver Juan speelt zich af in de onderwereld - n maar overledenen een rol spelen - t uit flarden van gesprekken. „Toen ek gelezen had, besloot ik een roman ven dat zich voor een gedeelte even- een soort dodenwereld afspeelt. De in *De vitalist* proberen in gesprek te en met degenen die nog in leven zijn. een bepaald moment laat ik mijn fdfiguur door een straat lopen en de ouw ontmoeten die hij jaren eerder eeft vermoord.”

Thema's

De roman *Maurits en de feiten* uit 1988 beschrijft hoe de omgeving reageert nadat een niet toerekeningsvatbare jongen een moord heeft gepleegd. Ook in *De vitalist* spitst het verhaal zich steeds meer toe op de vraag hoe en of de dader verder zou moeten leven. Misdaad en straf, schuld en boete - waar komen die thema's vandaan?

Krol: „Dat heeft denk ik te maken met mijn gevoel voor evenwicht. Als iemand kwaad heeft aange-

richt, moet hij ervoor gestraft worden. Het kwaad moet als het ware worden hersteld. En om die reden moet de schuld worden afgelost.”

Alsof Krol het probleem op een wiskundige manier benadert. „Ik vind dat dergelijke vraagstukken dan ook veel wiskundigs in zich hebben. Daar heb ik ook de nadruk op gelegd in mijn essay *Voor wie kwaad wil*. Ik vind nu eenmaal dat een schuld moet worden betaald.”

Maar bij het probleem van de doodstraf komen toch veel meer aspecten om de hoek kijken? „Natuurlijk, maar ik vind dat er een soort taboe heerst rond dat onderwerp. Voor mij betekent de doodstraf een bijzonder en absoluut ijkpunt. Wat betekent dat precies, iemand anders doden? Er zijn situaties waarin je als het ware het recht hebt om iemand anders dood te maken. Iemand die wordt bedreigd, kan dat recht hebben. Maar mag je iemand een paar minuten nadat je werd bedreigd nog doden? Hoeveel seconden moeten er precies zijn tussen het moment van de bedreiging en het moment dat het recht in werking is? Zo'n vraag interesseert mij en leent zich ook heel mooi voor het maken van een grafiekje.”

Het zijn dergelijke grafiekjes waardoor sommige andere romans van zijn hand worden gekleurd. Gerrit Krol heeft een imposant oeuvre opgebouwd, en dat is misschien wel opvallend - hij schreef zijn boeken bijna altijd naast zijn andere werkzaamheden. Hij werd geboren op 1 augustus 1934 in Groningen, doorliep het gymnasium en studeerde vervolgens MO Wiskunde. Tijdens zijn studie kwam hij in 1957 in dienst bij het Shell-laboratorium in Amsterdam. Voor zijn werk verbleef hij vaak in het buitenland, waar hij tevens inspiratie opdeed voor een aantal van zijn romans. „Ik ben niet iemand die handenwrijvend op reis gaat. Maar het was niet voor niets dat ik bij Shell ben gaan werken. Ik zag al meteen in dat ik door dat werk zo nu en dan in het buitenland moest zijn. En als een ander mij niet stuurt, dan gebeurt er niks. Dan blijf ik eigenlijk liever thuis.”

In zijn meeste romans beschrijft Krol een verhaal niet lineair, maar bouwt hij zijn vertelling op door middel van verschillende stukjes proza die op de een of andere manier in elkaar kunnen worden gepast. Een van zijn belangrijkste boeken is *Het gemillimeterde hoofd* uit 1967, waarin destijds sprake was van een voor Nederlandse begrippen totaal nieuwe vorm.

„Toen ik dat boek schreef, woonde ik in Venezuela en had ik een groot gevoel van vrijheid. Ik was vaak in de stemming om van alles aan te pakken. Als ik in Amsterdam was gebleven, had ik nooit het lef gehad om *Het gemillimeterde hoofd* op die manier te schrijven. Maar denk nu niet dat ik door mijn ervaringen in het buitenland destijds als een soort reisjournalist te werk ben gegaan. Ik heb veel indrukken opgeslagen en pas veel later verwerkt. Soms duurde het tien jaar voordat ik de eerste regel op papier zette. Ik had dan soms last van gedachten die zich als het ware aan mij opdrongen. En die moest ik kwijt door middel van het schrijven.”

„Pas als ik een boek heb voltooid, kan ik een ervaring loslaten. De meeste van mijn romans zijn goddank af. Maar sommige boeken zijn aan mij blijven knagen. Om die reden heb ik eerder een roman opnieuw bewerkt en ben ik nu met *De laatste winter* bezig. Als de drukte rond de P.C. Hooftprijs straks voorbij is, ga ik die novelle herschrijven. Daar heb ik nu al zin in.”

De boeken van Gerrit Krol zijn verschenen bij uitgeverij Querido in Amsterdam.

▲ Een langdurige pauze tussen twee zinnen is bij Krol niet vreemd.

Foto: Harry Tielman